

Financiranje globalne odgovornosti EU

Januarja 2009 je Evropska komisija predstavila Komunikacijo za København. Slednja predstavlja začetne predloge o tem, kako ustvariti tok finančnih sredstev za države v razvoju v okviru prihodnjega mednarodnega podnebnega sporazuma, s čimer bi zagotovili investicije v čiste tehnologije, zaščito tropskih gozdov in za ukrepe prilagajanja na že neizogibne posledice podnebnih sprememb.

Na srečanju evropskih voditeljev, 19. in 20. marca, pričakujemo, da bodo ti podprli oblikovanje robustnega finančnega mehanizma, podprtega z resničnimi finančnimi vsotami v podporo globalnim ukrepom v okviru Københavnskega sporazuma.

V tem dokumentu Greenpeace predstavlja povzetek svojih zahtev za voditelje EU.

EU odgovornost in zmožnost ukrepanja

V kolikor želimo doseči pomenljiv sporazum v Københavnu, mora EU prevzeti vodilno vlogo in poslati močan signal preostalemu delu sveta. Kot je evropski komisar za okolje Stavros Dimas izjavil januarja 2009: "Brez denarja ne bo dogovora!" Finančne potrebe držav v razvoju morajo biti prepoznane še preden lahko pričnejo z načrtovanjem strategij za trajnostni razvoj. Odprta in konstruktivna pogajanja se lahko odkrito pričnejo šele takrat, ko bo EU dala na mizo primerne finančne predloge.

Finančna podpora za čiste tehnologije in tehnologije prilagajanja v državah v razvoju bo pospešila globalno povpraševanje za produkte kot so namakalni sistemi, fotovoltaične celice, bioplinski razgrajevalci, zaščitne obalne konstrukcije. To bo pospešilo gospodarstvo in zaposlovanje tako v državah v razvoju kot v razvitih državah.

Finančna podpora državam v razvoju ne sme v nobenem primeru biti razumljena kot dobrodelnost, temveč kot povračilo za zgodovinski dolg. Industrializirane države so v celoti odgovorne za 64% današnje podnebne krize, nastale zaradi velikih količin toplogrednih plinov, ki so jih te izpustile v ozračje vse od pričetka industrijske revolucije v 19. stoletju. Največji del zgodovinske odgovornosti mora biti pripisan Združenim državam Amerike, ki ji tesno sledi EU.¹

EU in ostale industrializirane države imajo tako veliko odgovornost za pomoč državam v razvoju, da se bodo lahko prilagodile na že neizogibne posledice podnebnih sprememb, in za podporo trajnostnega razvoja v revnejših državah. Greenpeace verjame, da morajo novo industrializirane države (NID)² prispevati pravičen del k tem naporom.

Revnejše države v razvoju bodo morale sčasoma prav tako oblikovati samostojne aktivnosti in uresničiti finančno manj obremenjujoče ukrepe, ki lahko prinesejo večje koristi, kot je na primer vlaganje v povečanje energetske učinkovitosti. Vendar so kljub vsem industrializirane

¹ Müller et. al. (2007). 'Differentiating (Historic) Responsibilities for Climate Change' <http://www.oxfordclimatepolicy.org/publications/DifferentiatingResponsibility.pdf>.

² Novo industrializirane države so tiste države, ki so leta 2005 imele BDP na prebivalca večji od 15.000 USD (ppp), izključujoč ranljive otoške države.

države tiste, ki morajo v prvi vrsti prevzeti vodilno vlogo v vmesnem obdobju do leta 2020. Naslednji odseki o "čisti energiji", "zaščiti gozdov" in "ukrepih za prilagajanje na posledice podnebnih sprememb" opisujejo kaj je, po mnenju Greenpeacea, potrebno zagotoviti v okviru zagotavljanja finančne podpore v tem obdobju.

Čista energija

Mednarodni panel za podnebne spremembe (IPCC) verjame, da bi države v razvoju morale zmanjšati svoje emisije toplogrednih plinov za 15-30% do l. 2020. To nam bi, v kolikor želimo ohraniti globalno segrevanje pod dvema stopinjama Celzija, omogočilo ohranitev podnebnih sprememb na sprejemljivi ravni.³

Države v razvoju se že sedaj soočajo s težavami, kako svoje družbe narediti bolj trajnostne. Mednarodna agencija za energijo (IEA) verjame, da bi investicije po „obstojećem scenariju“ samo za oskrbo z električno energijo lahko stale okrog 165 milijard USD (131 milijard EUR) letno do l. 2010. V okviru trenutnih politik je razpoložljivega manj kot polovico tega denarja.⁴ Da bi ohranili podnebne spremembe v mejah kontrole, bodo potrebne veliko večje investicije. To ni "misija nemogoče", temveč primarno priložnost za investicije v energetske učinkovitost in čisto energijo, ki bo zagotovila hiter in trajnosten razvoj, temelječ na občutni finančni pomoči s strani industrializiranih držav.

Svetovni trg obnovljivih virov energije narašča enakomerno in se je izkazal za enega izmed stebrov stabilnega in konkurenčnega gospodarstva. Leta 2007 je industrija obnovljivih virov energije imela globalne prihodke preko 70 milijard USD (56 milijard EUR), kar je skoraj dvakrat več kot prejšnje leto. Tehnologije za izkoriščanje obnovljivih virov energije se zelo razlikujejo glede na svoj tehnični in ekonomski napredek, vendar je raznolikost sigurno dovolj velika, da ponudi atraktivne priložnosti, tako za industrializirane države kot države v razvoju. Greenpeace poziva države k investicijam v tehnologije obnovljivih virov energije, s čimer bodo zmanjšale odvisnost od fosilnih goriv ter obenem zagotovila visoko kakovostna delovna mesta.

Kljub temu, da bi morala večina kapitala za investicije v očiščenje energetskega in industrijskega sektorja v državah v razvoju priti iz gospodarstva samega, morajo industrializirane države zagotoviti finančno pomoč za okrepitev zmogljivosti in za oblikovanje pogojev za hiter razvoj obnovljivih virov energije ter tehnologij za učinkovitejšo rabo energije.

Razvojni program Združenih narodov (UNDP) ocenjuje, da bo razvoj nizko-ogljivega energetskega sistema v državah v razvoju stal med 25-50 milijard USD letno (20 - 40 milijard EUR) do 2020.⁵ Sternovo poročilo nakazuje, da bi morali v energetske sektorju zagotoviti javno finančna sredstva v višini 66 milijard USD (50 milijard EUR) letno do 2030.⁶ Slednje bi šlo za razvoj in raziskave, izgradnjo in uporabo. Evropska komisija je v svojem delovnem dokumentu, ki je spremljalo Komunikacijo za København, predstavila bolj natančne rezultate modeliranja. Komisija opozarja, da bi morale investicije v energetske in industrijske sektor v državah v razvoju znašati okrog 71 milijard EUR do l. 2020 (v cenah iz l. 2005).⁷ Ta številka zajema prihodke, pridobljene preko trga z ogljikom (38 milijard EUR).

³ IPCC prav tako omenja, da bi industrializirane države morale zmanjšati emisije za 25-40% do l. 2020, v primerjavi z ravnimi iz 1990. Greenpeace poziva EU, da se obveže k 40% cilju zmanjšanja (vključujoč 30% domače zmanjšanje).

⁴ IEA (2006), World Energy Outlook.

⁵ UNDP (2008), 'Human Development Report (HDR), Fighting Climate Change: Human Solidarity in a Divided World', stran 153

⁶ Stern (2006), 'Stern Review on the Economics of Climate Change'.

⁷ European Commission (2009) 'Commission Staff Working Document', stran 13.

Na podlagi teh študij Greenpeace poziva Evropsko unijo, ostale industrializirane države ter novo industrializirane države, da se obvežejo k zagotavljanju javno finančnega financiranja v višini najmanj 40 milijard EUR letno do l. 2020 za čisto energijo v državah v razvoju (izključujoč denar pridobljen skozi mehanizme, ki jih omogoča mednarodni trg z ogljikom).

Zaščita gozdov

Da bi dosegli občuten odklon od »obstoječega scenarija« naraščanja emisij v državah v razvoju, mora biti zaščita gozdov razumljena kot prioriteta.

Krčenje in izginjanje gozdov je odgovorno za okrog 20% globalnih emisij toplogrednih plinov, kar predstavlja več kot so emisije Združenih držav Amerike. Greenpeace je razvil načrt, ki dokazuje, da lahko krčenje tropskega gozda v državah kot je Brazilija zaustavimo do leta 2015.⁸ Podobni načrti morajo biti pripravljeni tudi za ostale države in regije, ki so na udaru zaradi krčenja gozdov oz. njihove degradacije. Greenpeace poziva EU, naj konča bruto krčenje gozdov v državah v razvoju do leta 2020.

Da bi prišli do tega cilja, Greenpeace podpira predlog Evropske komisije za vzpostavitev multilateralne sklada za gozdove, ki se bi polnil skozi povečano javno finančno podporo in preko nove mednarodne finančne sheme.⁹ Javni nadzor porazdelitve finančnih sredstev je bistvenega pomena za določitev najnujnejših usmeritev za zaščito gozdov in za določitev ukrepov, ki imajo jasne koristi za biotsko raznolikost in od gozda odvisne ljudi.

EU mora slediti priporočilom Komisije, ki nasprotuje trgovanju z gozdnimi „nadomestnimi“ krediti v okviru trgov z ogljikom. Zmanjševanje emisij na račun zaustavitve krčenja gozdov bi moralo biti izvedeno poleg (in ne namesto) zmanjševanja emisij v industrializiranih državah. V svoji komunikaciji glede krčenja gozdov iz oktobra 2008 Komisija ocenjuje, da bi prepolovitev obsega krčenja gozdov do l. 2020 stala med 15-25 milijardami EUR.¹⁰ Popolna zaustavitev krčenja gozdov bi v enakem časovnem okviru pomenila občutno višje stroške.

Greenpeace poziva industrializirane in novo industrializirane države, naj na letni ravni zagotovijo najmanj 30 milijard EUR do l. 2020 za zaustavitev bruto krčenja gozdov v državah v razvoju do l. 2020.

Ukrepi za prilagajanje na posledice podnebnih sprememb

Greenpeace verjame, da bi industrializirane in novo industrializirane države morale prispevati najmanj 20 milijard EUR letno za ukrepe prilagajanja na podnebne spremembe (kot so obalna zaščita in namakalni sistemi) do l. 2013, s postopnim naraščanjem na najmanj **40 milijard EUR letno do l. 2020** (50 milijard USD¹¹).

⁸ Greenpeace (2007), Agreement on Acknowledging the Value of the Forest and Ending Amazon Deforestation, www.greenpeace.org/raw/content/international/press/reports/amazon-deforestationagreement.pdf.

⁹ Greenpeace (2008), Forests for Climate: developing a hybrid approach for REDD, www.greenpeace.org/raw/content/international/press/reports/forestsforclimate2008.pdf.

¹⁰ European Commission (2007), 'Communication on Deforestation, October 2007, eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0645:FIN:EN:PDF, page 9.

¹¹ Oxfam International (2007) 'Adapting to Climate Change: What's needed in poor countries and who should pay'.

Evropska komisija je predstavila nižji znesek (10 milijard EUR do l. 2020), ker predvideva, da bodo nekateri stroški za prilagajanje pokriti z dodanimi koristmi, ki jih bodo ti ukrepi prinesli (kot je povečana proizvodnja hrane zaradi uporabe namakalnih sistemov) zaradi financiranja zasebnega sektorja in zaradi prispevkov davkoplačevalcev v državah v razvoju. Greenpeace verjame, da so ukrepi za prilagajanje javna odgovornost in kjer izkušnje nakazujejo, da jih zasebni sektor ne more izvesti tako učinkovito. Od vlad in gospodinjstev v državah v razvoju prav tako ne bi smeli pričakovati, da bodo plačevali za ukrepe prilagajanja, ki je v veliki meri posledica emisij industrializiranih držav.

Kdo plača kaj?

V kolikor seštejemo vse potrebe po javno finančni podpori za čisto energijo (40 milijard EUR letno do l. 2020), za zaščitno gozdov (30 milijard EUR letno do l. 2020) in za prilagajanje (40 milijard EUR letno do l. 2020), bi po mnenju Greenpeacea sporazum v Københavnu moral zagotoviti **vsaj 110 milijard EUR letno do l. 2020**. Greenpeace poziva vlade EU in vlade preostalih industrializiranih držav, naj se obvežejo k zagotavljanju večino teh sredstev v okviru mednarodnih pogajanj v Københavnu. Finančne prispevke bi prav tako morali pričakovati od novo industrializiranih držav, ki so v skladu z njihovo odgovornostjo in sposobnostjo plačila.

Izrednega pomena je, da EU v svojem stališču za København predlaga konkretne kvantificirane vrednosti. Navezovanje na konkretne finančne obveze ni sinonim za podaritev pogajalske prednosti. Odprtje finančne debate pomeni pričetek resničnih in konstruktivnih podnebnih pogajanj.

Sporazum v Københavnu mora za države v razvoju v celoti zagotoviti letna finančna sredstva v višini vsaj 110 milijard EUR do l. 2020. Glede na odgovornost in zmožnost plačila to za EU pomeni, da bi le-ta morala zagotoviti svoj delež v višini vsaj 35 milijard EUR letno do l. 2020.

Manjkajoča povezava: globalni finančni mehanizem

Da bi zagotovili zadostno financiranje podnebnih ukrepov, je nujno potrebno zagotoviti vladam in zasebnim investitorjem v državah v razvoju potrebno sigurnost. Javno finančna podpora mora biti stabilna, zanesljiva in dodatna k že obstoječi uradni razvojni pomoči (ODA). Oblikovanje novega robustnega in neodvisnega finančnega mehanizma je ključ za uresničitev teh kriterijev. Greenpeace poziva države članice EU, naj kot osrednji novi globalni finančni mehanizem podprejo nakup letnih emisijskih kvot po ceni, oblikovani na mednarodnih trgih z ogljikom (ta mehanizem, ki v svojem bistvu zahteva od držav plačilo za pravico do onesnaževanja, je znan pod imenom "Norveški mehanizem").

Obstaja namreč velika potreba po izgradnji zaupanja med industrializiranimi državami in državami v razvoju. Neodvisen finančni mehanizem, ki ga bo upravljalo mednarodno telo pod okriljem UNFCCC, lahko s sredstvi upravlja v skladu s sprejetimi kriteriji upravljanja, namesto da so mednarodni finančni tokovi podvrženi muham enodnevnim določevalcem tako v razvitih državah kot v državah v razvoju.

Greenpeace poziva države članice EU, da podprejo oblikovanje novega finančnega mehanizma, v okviru katerega bodo države plačale za del svojih letnih kvot emisij toplogrednih plinov.

Če povzamemo, Greenpeace poziva države članice EU, naj:

- **predlagajo oblikovanje novega finančnega mehanizma, v okviru katerega bodo države plačale za del svojih letnih kvot emisij toplogrednih plinov;**
- **priznajo finančni primanjkljaj v državah razvoju za investicije v čisto energijo v višini vsaj 40 milijard EUR letno do l. 2020;**
- **priznajo potrebo po skladu, ki bo zagotavljal vsaj 30 milijard EUR letno za zaustavitev krčenja gozdov do l. 2020;**
- **prevzamejo odgovornost za škodo, povzročeno v državah v razvoju in prispevajo sredstva v višini vsaj 40 milijard EUR letno do l. 2020 za prilagajanje na podnebne spremembe;**
- **v celoti zagotovijo, da bo sporazum v Københavnu usmeril javno finančna sredstva v države v razvoju v višini vsaj 110 milijard EUR letno do l. 2020. Industrializirane in novo industrializirane države morajo prispevati svoj pravični del. EU mora prispevati okrog 35 milijard EUR letno do l. 2020.**

Več informacij:

Nina Štros – Greenpeace vodja politik EU v Sloveniji: +386 40 871 530 (mobile), nina.stros@greenpeace.org

Joris den Blanken – Greenpeace EU climate and energy policy director:
+32 (0)2 274 1919, +32 (0)476 96 13 75 (mobile), joris.den.blanken@greenpeace.org

Sébastien Risso – Greenpeace EU forest policy director:
+32 (0)2 274 1901, +32 (0)496 12 70 09 (mobile), sebastien.risso@greenpeace.org

Annex: Indication of financial responsibility and capacity of EU member states

Country	RCI ¹² (% of world total)	Financial Contribution (billions €)
Austria	0,53	0,8
Belgium	0,74	1,1
Denmark	0,38	0,8
Finland	0,35	0,8
France	3,25	4,2
Germany	5,47	7
Greece	0,63	0,8
Ireland	0,30	0,4
Italy	3,08	4
Luxembourg	0,08	0,08
Netherlands	1,16	1,5
Portugal	0,35	0,8
Spain	2,08	2,7
Sweden	0,49	0,8
United Kingdom	3,73	5
EU 15	22,94	30,78
Bulgaria	0,12	0,15
Cyprus	0,04	0,03
Czech Republic	0,53	0,8
Estonia	0,06	0,08
Hungary	0,30	0,04
Latvia	0,04	0,03
Lithuania	0,07	0,08
Malta	0,02	0,02
Poland	1,06	1,5
Romania	0,26	0,2
Slovakia	0,16	0,2
Slovenia	0,09	0,15
EU 27	25,68	34,06
Industrialised countries	77,15	102
NICs¹³	5,80	7,93
World Total	82,95	109,93

¹² The "Responsibility Capacity Index" (RCI) measures capacity and responsibility of countries. This calculation is done for all Parties to the UNFCCC, based on country-specific income, income distribution, and emissions data. The precise numerical results depend on the particular values chosen for key parameters, such as the year in which national emissions begin to count towards responsibility (in this example 1990) and, especially, the development threshold (in this example 7.500 euro/y ppp), which defines the overall "progressivity" of the system.

¹³ Newly Industrialised Countries (those countries that had a per capita GDP above 15.000 USD (ppp) in 2005, excluding vulnerable island states)